

Toelatingstoetsen pabo vormen een bottleneck (II)

In 2015 zijn extra toelatingseisen voor de pabo ingevoerd, die uitsluitend van toepassing zijn op abiturienten van havo en mbo4. Anders dan vwo-abiturienten, moeten zij een toets Geschiedenis, Aardrijkskunde en Natuur&Techniek afleggen om tot de pabo te worden toegelaten. Dat heeft tot gevolg gehad dat de instroom van aspirant-studenten met een niet-westerse migratieachtergrond dramatisch gedaald is (CPB 2019 p.14).¹ Men denke bijvoorbeeld aan aspirant-studenten met Marokkaanse, Turkse, Caraïbische of Surinaamse wortels.

Researchnet geeft deze toelatingsselectie vorig jaar geëvalueerd.² In het rapport wordt aanbevolen te onderzoeken hoe het afschrik-effect voor mbo'ers met een migratieachtergrond verminderd kan worden en hoe de slaagkans voor de toetsen "meer cultuurneutraal" kan worden gemaakt. De toelatingstoetsen zijn afgestemd op het niveau dat havisten aan het eind van het derde leerjaar bereiken hebben. Vooral bij de toelatingstoets Geschiedenis vallen erg veel onvoldoendes. Een commissie van lectoren uit de pabo-sector gaat nu onderzoeken in hoeverre aspirant-studenten met een niet-westerse migratieachtergrond door 'westerse of talige vooringenomenheid' van de toetsconstructeurs benadeeld worden (NU.nl 15/6/2020).³

In Tekstkader I geef ik een voorproefje van hun mogelijke onderzoeksuitkomsten. Ik heb namelijk een officiële oefenvariant 2016/2017 van de toelatingstoets Geschiedenis onder de loep genomen.⁴

Tekstkader I. Worden aspirant-studenten met een migratieachtergrond gediscrimineerd in de pabo-toelatingstoets Geschiedenis?⁴

1. Discriminatie van aspirant-studenten met een migratieachtergrond

1.1 De toets is getiteld: Geschiedenis. Uit de zestig meerkeuzevragen die daarop volgen, blijkt dat ze de geschiedenis van Nederland betreffen. Als men ernaar streeft alle toetsdeelnemers op hun gemak te stellen en alle schijn te vermijden dat men sommige aspirant-studenten wil buitensluiten, moet men het beestje liever bij zijn volledige naam noemen: Geschiedenis van Nederland.

1.2 Ons land, onze streken. In de vragen 22, 27 en 45 wordt gesproken van "ons land" of "onze streken". De toetsdeelnemers moeten daaruit opmaken dat Nederland en ommestreden bedoeld wordt. De Geschiedenis van Nederland wordt dus door de toetsconstructeurs gereduceerd tot de Vaderlandse Geschiedenis die "ons aller" vaderlandsliefde verdient. Maar voor sommige aspirant-studenten is Nederland niet het land van hun (voor)ouders. Zij beschouwen zichzelf als nieuwkomer en ervaren Nederland nog niet als hun land. Zij vinden dat ze door de toetsconstructeurs in een hokje worden geplaatst waar ze niet thuishoren en dat geldt eens te meer voor diegenen die een dubbele nationaliteit hebben.

1.3 Bepaling van plaats. Minstens even erg is dat in zeer vele meerkeuzevragen niet gespecificeerd is op welk deel van Europa (of van de wereld) de desbetreffende vraag betrekking heeft. Zie de vragen 2, 4, 10, 11, 17, 18, 23, 27, 28, 29, 44, 49, 50, 55, 56 en 58. De vraag gaat bijvoorbeeld over de Middeleeuwen, maar daarbij wordt in het vage gelaten waar die middeleeuwse toestanden volgens de vraagstellers gelokaliseerd zijn: in Nederland? in het noordwestelijke deel van Europa? in West-Europa? in heel Europa? of ook in Klein-Azië, Noord-Afrika, et cetera? Aspirant-studenten met een migratieachtergrond kunnen daardoor in verwarring raken, vooral als ze ook onderwijs hebben genoten betreffende de geschiedenis van het moederland van hun (voor)ouders, als ze een buitenlandse vooropleiding hebben genoten, of als ze tot wereldburger zijn opgevoed.

2. Discriminatie van aspirant-studenten met een niet-westerse migratieachtergrond

Aan de toets is te merken dat de toetsconstructeurs niet hun vingers hebben willen branden aan de onfrisse 'schaduwzijden van de vaderlandse geschiedenis'. Maar van sommige aspirant-studenten met een migratieachtergrond zijn de voorouders of geloofsgenoten juist de dupe geweest van die onfrisse schaduwzijden of van lasterlijke aantijgingen. Zij raken uit hun doen als deze onfrisse schaduwzijden wel-

¹ <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-13dec2019-Het-effect-van-bijzondere-nadere-vooropleidingseisen-op-de-pabo.pdf>

² <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2019/12/16/researchned-evaluatie-vooropleidingseisen-pabo/researchned-evaluatie-vooropleidingseisen-pabo.pdf>

³ <https://www.nu.nl/binnenland/6058103/pabo-gaat-westerse-vooringenomenheid-in-toelatingstoets-onderzoeken.html>

⁴ Bron: oefentoets voor de toelatingstoets Geschiedenis 2017. URL:

<https://www.goedvoorbereidnaardepabo.nl/app/uploads/2016/12/17-TT-MBO-VB-GS-TOETS.pdf>

<https://www.goedvoorbereidnaardepabo.nl/app/uploads/2016/12/17-TT-MBO-VB-GS-SLEUTEL-.pdf>

bewust door de toetsconstructeurs worden toegedekt of als die lasterlijke aantijgingen door hen onweersproken blijven:

Vraag 6: *Omstreeks welke eeuw was het Christendom verspreid over heel Europa bezuiden Rijn en Donau, over de Middellandse Zee kust in Noord-Afrika en over het Nabije Oosten?* Het juiste antwoord is: omstreeks 600 (waarna het Nabije Oosten, Noord-Afrika en Spanje veroverd werden door de islamitische legerscharen). Maar waarom wordt hier het ambigue werkwoord “verspreid” gekozen? Hiermee wordt valselijk gesuggereerd dat iedere inwoner van die gebieden tot een christelijke geloofsovertuiging bekeerd was, dat de joden nergens te bekennen waren en dat de christenen ná 600 door de oorlogszuchtige Arabieren gedwongen werden het islamitische geloof aan te nemen. Aspirant-studenten met een moslimachtergrond kunnen zich met recht afvragen in hoeverre hier sprake is van geschiedvervalsing om de kruistochten te rechtvaardigen.⁵

Vraag 5: *In 1096 werd voor de eerste keer opgeroepen om op kruistocht te gaan. Duizenden Europeanen gingen toen mee. Welke stad was het einddoel van deze kruistocht?* Bij vele moslims raakt deze vraag een open zenuw. Waarom wordt niet ronduit erkend dat paus Urbanus II vanuit Rome opriep tot deze veroveringsoorlog tegen de Turkse sultan en waarom wordt verzwegen dat deze veldtocht uitliep op het uitmoorden van alle islamitische, joodse en christelijke burgers van Jeruzalem?

Vraag 43: *Schepen van de West-Indische Compagnie voeren tussen Amsterdam, Elmina en Curaçao. De lading tussen de bestemmingen was verschillend. Wat vervoerden WIC-schepen onder meer tussen Curaçao en Amsterdam?* Vele aspirant-studenten met een migratieachtergrond worden bij lezing van de antwoorden op deze meerkeuzevraag van hun stuk gebracht: hier wordt kunstig verbloemd dat er van Amsterdam naar Elmina (Ghana) onder meer vuurwapens, buskruit en sterke drank en van Elmina naar Curaçao vooral slaven vervoerd werden.

3. Talige discriminatie van aspirant-studenten met een migratieachtergrond

De lectoren hebben aangekondigd dat ze niet alleen westerse vooringenomenheid, maar ook ‘talige’ vooringenomenheid willen opsporen. Het is redelijk om te veronderstellen dat aspirant-studenten met een migratieachtergrond gemiddeld iets lager scoren op beheersing van de Nederlandse taal. Worden zij in de Geschiedenistoets benadeeld zonder dat daar een geschiedkundige rechtvaardiging voor is?

Vraag 50: *Op deze foto uit de jaren 30 staan mannen in de rij voor een stempel. Wat voor mannen waren dit?* Het juiste antwoord is: werklozen. Maar er is net zoveel voor te zeggen dat het potentiële dienstplichtigen zijn (vrijstelling wegens broederdienst) of joodse vluchtelingen uit Duitsland en Oostenrijk. Het is flauw om de toetsdeelnemers te pakken op een taalkundig weetje: dat werklozen in de jaren 1930 regelmatig moesten komen *stempelen* om een uitkering te krijgen en te behouden. Bovendien is het slordig om de jaren 1930 (het decennium van 1930 t/m 1939) in een geschiedenistoets te verbasteren tot *de jaren 30*.

Vraag 54: *Er worden vier Nederlandse activisten genoemd die zich hard hebben gemaakt om bepaalde (in de tekst genoemde) misstanden te bestrijden. Gevraagd wordt bij welke activist het begrip ‘Abolitionisme’ hoort.* Flauwe vraag waardoor uitsluitend aspirant-studenten met een beperkte woordenschat getroffen worden: getoetst wordt of je weet dat mensen die de afschaffing van de slavernij voorstonden, in de Engelse taal abolitionisten (oftewel *afschaffers*) genoemd werden. Het was eertijds een dermate heet hangijzer dat men het niet meer nodig vond terminologisch te verduidelijken wát (al dan niet) moest worden afgeschaft.

Ik heb in bovenstaand tekstkader aannemelijk gemaakt dat de aspirant-studenten met een migratieachtergrond, waaronder diegenen met een *niet-westerse* immigratieachtergrond, gediscrimineerd worden bij het afleggen van de pabo-toelatingstoets Geschiedenis: het is aannemelijk dat zij het risico lopen lagere cijfers te halen, ook al zouden zij de getoetste stof even goed beheersen als de autochtone toetsdeelnemers.

Ik ben bang dat deze discriminatie zelfs ingebakken zit in de beleidskeuze om aspirant-studenten aan de poort van de pabo te onderwerpen aan een toelatingstoets *Geschiedenis van Nederland*. In principe is dat een neutraal academisch vakgebied, maar in de praktijk is de vakinhoud vergiftigd door vurige vaderlandsliefde, blind chauvinisme, wij- en zij-denken en arbitraire ideologische uitgangspunten. De vraag of dergelijke eenzijdige vakinhoud thuis hoort op de pabo, is vatbaar voor discussie. Maar het is ronduit verwerpelijk dat aspirant-studenten reeds aan de poort geweerd worden vanwege het feit dat ze moeite hebben met die eenzijdigheid.

⁵ Men had beter een minder controversiële vraag kunnen stellen: wanneer drong het christendom in de streken benoorden de Rijn en de Donau door. Het juiste antwoord was dan zoiets als: niet vóór 700.

In vorige blogberichten (zie Tekstkader II) heb ik bovendien de vraag opgeworpen in hoeverre de beleidskeuze tot invoering van drie extra toelatingstoetsen voor de abiturienten van havo en mbo4 op een racistisch motief berust. Iets in de trant van: *‘Wij willen dat onze autochtone kinderen in het basisonderwijs worden opgevoed door autochtone leerkrachten en niet door (eventueel zelfs gehoorde) leerkrachten met een migratieachtergrond. Tevens willen wij voorkomen dat kinderen uit allochtone gezinnen worden overgeleverd aan leerkrachten die hun integratie in de Nederlandse samenleving belemmeren. Daarom moet met name ook worden tegengegaan dat de moslima’s die het mbo-diploma Onderwijs-assistent behaald hebben, zomaar naar de opleiding tot basisschoolleraar kunnen doorstromen. Er is weliswaar een ernstig tekort aan leerkrachten in het basisonderwijs, maar dit is niet de oplossing: “Dan liever de lucht in”, riep luitenant Van Speijk.’* In 1832 kreeg deze vaderlandse zeeheld een praalgraf in de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

Wes Holleman
weblog onderwijs 28-6-2020
<http://www.onderwijsethiek.nl>

Tekstkader II. Vorige blogberichten over de drie toelatingstoetsen

<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/bijspijkeren-voor-de-pabo/> (27/1/2012)
<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/toelatingseisen-voor-de-pabo/> (4/7/2012)
<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/allochtone-leerkrachten-voor-de-klas/> (28/2/2016)
<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/toelatingstoetsen-pabo-vormen-een-bottleneck/> (6/8/2019)
<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/de-olifant-in-de-kamer/> (16/10/2019)